

Comunicació Intercultural

Codi: 103099

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2501933 Periodisme	OT	3	1
2501933 Periodisme	OT	3	2
2501933 Periodisme	OT	4	0

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Josep Maria Perceval Verde

Correu electrònic: JosepMaria.Perceval@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: No

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

L'assignatura de Comunicació Intercultural es troba dins de l'àrea de Teoria, Història i Estructura de la comunicació, formant part de la menció en Anàlisi i Planificació de la Comunicació.

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

El contingut de l'assignatura serà sensible als aspectes relacionats amb el respecte als drets fonamentals d'igualtat entre dones i homes, als drets humans i als valors d'una cultura de pau i buscarà promoure el creixement personal i el compromís professional amb un mateix i la comunitat i, tanmateix, com suggereix el Consell de l'Audiovisual de Catalunya, "a mostrar les diferents realitats socials, no permetent la creació de continguts que puguin fomentar o justificar l'homofòbia, la bifòbia, la lesbofòbia i la transfòbia, difonent la denúncia dels fets discriminatoris i presentant bones pràctiques en relació amb la igualtat i amb la no-discriminació" (Recomanacions sobre el tractament de les persones LGBTI als mitjans audiovisuals, CAC, 2017).

Objectius

L'assignatura de comunicació intercultural pretén que l'alumne / a es conscienciï de les relacions interpersonals i intergrupals dins de la situació mediàtica intercultural derivada de la globalització, que adquireixi una sèrie d'eines crítiques per analitzar aquesta situació geopolítica que determina la comunicació intercultural, que practiqui una nova metodologia d'anàlisi d'aquesta societat híbrida i que adquireixi una visió crítica sobre les relacions que s'estableixen entre persones, col·lectius i institucions que partint d'experiències, discursos i representacions socioculturalment diverses, estableixen xarxes de comunicació interculturals on desenvolupen el diàleg o el rebuig, l'acord o la confrontació, intercanvi d'experiències o rebuig de les alienes.

La comunicació intercultural, superant la visió etnocèntrica que practicava l'anàlisi de les xarxes comunicatives clàssiques, explica les relacions socials complexes i dinàmiques que es desenvolupen a nivell interpersonal i col·lectiu determinades per contextos socials i polítics molt diversos, en un procés de globalització accelerat.

Mostrarem que les cultures no són ens homogenis ni estàtics sinó híbrids i dinàmics. Mostrarem que les cultures no dialoguen entre si sinó els subjectes que les componen (individuals o col·lectius) són els que acaben debatent o enfrontant-se. Aquest estudi ho farem des d'una perspectiva interdisciplinària com un vector transversal de la comunicació intercultural.

La visió multicultural exigeix una metodologia d'anàlisi diferent en què es disseccionen les identitats suposades o imaginades per descobrir els sistemes classificatoris i excloents que es troben en la seva constitució. Seanalizan l'exclusió i la inclusió de persones i col·lectius dins dels grups i persones que poden 'parlar' i gestionar la comunicació o que són callats i silenciats per mitjans i poders polítics i mediàtics.

Competències

Periodisme

- Aplicar el mètode científic adequadament, plantejar hipòtesis relatives a la comunicació periodística, validar i verificar les idees i els conceptes, i ressenyar correctament les fonts.
- Aplicar el pensament científic amb rigor.
- Demostrar consciència ètica i empatia amb l'entorn.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en català i castellà com en una tercera llengua.
- Divulgar els coneixements i les innovacions de l'àrea.
- Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar de manera transversal els mètodes científics en l'anàlisi de la relació entre canvi tecnològic, el canvi social i accessibilitat als mitjans.
2. Aplicar el pensament científic amb rigor.
3. Demostrar consciència ètica i empatia amb l'entorn.
4. Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en català i castellà com en una tercera llengua.
5. Divulgar els coneixements i les innovacions de l'àrea.
6. Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional.
7. Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Continguts

El calendari detallat amb el contingut de les diferents sessions s'exposarà el dia de presentació de l'assignatura. Es penjarà també al Campus Virtual on l'alumnat podrà trobar la descripció detallada dels exercicis i pràctiques, els diversos materials docents i qualsevol informació necessària per a l'adequat seguiment de l'assignatura. En cas de canvi de modalitat docent per raons sanitàries, el professorat informarà dels canvis que es produiran en la programació de l'assignatura i en les metodologies docents.

Fonamentalment i seguint el pla d'estudis, l'assignatura de Comunicació Intercultural es dedicarà a l'Estudi de les teories i mètodes d'anàlisi de la comunicació intercultural.

L'assignatura es dividirà en: classes teòriques; Pràctiques (derivades dels ensenyaments teòrics); seminaris; Treball de camp

Temari

1. Introducció: de la multiculturalitat a la interculturalitat.
 - a) Un canvi de paradigma (Kuhn).

b) Les metàfores de la comunicació intercultural i el seu origen: Canvi (economia), hibridisme (zoologia / botànica), gresol (metal·lúrgia), potinga o estofat cultural (gastronomia), traducció cultural (lingüística) i criollització (sociologia).

c) La situació de la perspectiva de gènere en la societat multicultural i la intercultural: la pervivència del patriarcat.

2. El narcisisme de les petites diferències (Freud).

a) Discussió sobre la identitat i l'alteritat, l'autenticitat i el relativisme cultural.

b) L'apropiació i la resistència enfront de la globalització / mundialització.

c) Nocions de centre / perifèria, lloc real / virtual, no-lloc ...

3. La interculturalitat negativa:

a) Aculturació, dominació i aprofitament dels coneixements indígenes ...

b) Les teories contra la globalització considerada uniformització, cocalització, macdonalització ...

c) La lectura crítica positiva dels estudis postcolonials (Homi Bhabha), dissimulació creatiu (Gruzinski), palimpsest africà (Zabus), imitació / adaptació a la glocalització (Robertson) ...

4. Anàlisi de les teories de la comunicació que estudien la relació entre cultures i realitats culturals:

a) Conceptes controvertits, conceptes radicals i conceptes pont.

b) Nocions de trobada cultural, traducció cultural (Muchembled / Steiner), préstec cultural (Said), trasplantament cultural (Assman), sincretisme, apropiació, fusió, gresol, mestissatge, hibridisme, criollització (Ulf Hannerz) ...

c) El diàleg creatiu de llengües i cultures: poliglòssia, heteroglòssia, disglòssia (discussió de llengües franques, estàndard i purificació segons el model de Mary Douglas, les interllengües dels teòrics africans com Tutuola, argot, argot i llenguatge híbrid de la comunicació intergrupals).

5. Terminologies, conceptes, eines i metodologies per a l'estudi de la comunicació intercultural i la realitat híbrida intercultural:

a) Apropiació (Ricoeur), hegemonia cultural (Gramsci), gènere discursiu i polifonia (Bajtín), autocontrol i llinars de vergonya i repugnància (Elías), disrupció, construcció cultural i discurs (Foucault) Recepció i recontextualització (Michel de Certeau), habitus distinció i camp (Bourdieu), interfície (Goody), ...

6. Estudis colonials i trobades culturals:

a) Els llocs de frontera (N. G. Canclini) i 'els espais fluides' (G.Freyre).

b) La comunicació intercultural en la cultura erudita, la cultura popular, les subcultures i les contracultures.

c) La cultura com a bricolatge.

7. Xarxes de la Comunicació Intercultural:

a) Mitjans de transmissió, Codis, Ocasions, Escenaris, Recepció, Negociació, Mediació ... anàlisi dels mitjans i institucions on s'escenifica la comunicació intercultural.

b) Centres gresol de la comunicació intercultural: centres culturals i de defensa dels drets dels migrants, associacions i clubs, nous llocs de trobada a Internet.

c) Anàlisi dels esquemes o patrons de percepció i conducta que permeten respondre a les més diverses situacions a través d'improvisacions regulades mitjançant la comunicació intercultural.

8. Possibilitats en el futur.

a) Les sortides impossibles de l'autarquia identitària i la segregació o auto-segregació.

b) L'homogeneïtzació / La fusió de diverses cultures.

c) La resistència a la globalització.

d) Diglòssia cultural, combinació de cultures locals i globals.

e) Noves síntesi superadores i creatives d'una realitat híbrida.

Metodologia

Metodologia docent i activitats formatives

Activitats formatives en crèdits ECTS, la seva metodologia d'aprenentatge i la seva relació amb les competències que cal assolir.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

<i>Activitats formatives</i>	<i>Metodologia d'aprenentatge</i>		<i>Competències</i>
ACTIVITAT DIRIGIDA			
Classes Teòriques	Classes magistrals	25%	CG1 ; CE1 ; CE3 ; CE4, CE11 ; CT1
Seminariss	Treball d'un grup sobre un tema o activitat específica.	10%	CG1 ; CG3 ; CE1 ; CE3 ; CE4, CE11 ; CT1 ; CT2 ; CT11
ACTIVIDAD SUPERVISADA			
Tutoríes	Actividades presenciales individuales o en grup orientades al desenvolupament dels coneixements en situacionss pràctiques i amb la resolució de problemes d'aprenentatge.	5%	CG1 ; CG4 ; CE1; CE3 ; CE4, CE11; CT1 ; CT2 ; CT11
ACTIVITAT AUTÓNOMA			
Lectura, anàlisi i síntesi de textos, preparació i realització de treballs.		55%	CG1; CE1 ; CE3 ; CE4, CE11 ; CT2 ; CT11
Lectura comprensiva de textos i estudi, recensions, assatjos bibliogràfics i realització			

Pràctiques assignatura comunicació intercultural

15 setmanes si exceptuem altres activitats, Jornada de Comunicació intercultural i dies de proves avaluadores.

1. Presentació del programa de pràctiques que tracten temàtiques (incloent audiovisuals) sobre temes d'interculturalitat.
2. Presentació de propostes de l'alumnat i discussió de les mateixes per contrastar i formar els grups.
3. Adopció definitiva de grups i temàtiques. Aquestes versaran sobre la realitat intercultural a Barcelona (ampliat a Catalunya) a nivell de grups comunicatius, de conflictes o llocs conflictius (barris o centres socials) de la ciutat.
4. Discussions metodològiques sobre com realitzar el treball.
5. Discussions teòriques dutes a terme a la connexió d'aquestes activitats pràctiques amb la classe de continguts teòrics de l'assignatura.
6. Concreció d'un index del treball a realitzar per cada un dels grups. Presentació i aprovació.
7. Discussió sobre els diferents treballs.
8. Presentació de treballs
9. Presentació de treballs
10. Presentació de treballs
11. Realització de treball de camp. Dubtes, preguntes i ampliacions de material.
12. Tutories finals
13. Tutories finals
14. Presentació definitiva de resultats
15. Lliurament i discussió sobre el que s'ha fet amb enquesta de resultats.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Teoria	34	1,36	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

Tipus: Supervisades

seminaris	16	0,64	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Tipus: Autònomes			
Treball personal	100	4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

Avaluació

L'alumnat tindrà dret a la recuperació de l'assignatura si ha estat avaluat del conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de 2/3 parts de la qualificació total de l'assignatura.

Les activitats que quedin excloses del procés de recuperació d'una assignatura no poden superar conjuntament el 50% del pes en la qualificació final

En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, etc. El professor o professora vetllarà perquè l'Estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

Les competències d'aquesta matèria seran avaluades mitjançant els sistemes d'avaluació següents: a) Exàmens orals i escrits (proves tipus test, proves de preguntes obertes o de desenvolupament.); b) Treballs (resolució d'exercicis, treballs de recerca, articles i assaigs, col·laboratius, portafoli i diaris reflexius); c) Valoració de la qualitat de les intervencions dels alumnes en els seminaris.

Els treballs del curs o l'examen que tinguin més de 5 faltes d'ortografia i/o estructura gramatical seran suspesos.

Tots els detalls del sistema d'avaluació es concretaran el primer dia de classe i es faran públics al Campus Virtual.

En cas de segona matrícula, l'alumnat podrà fer una única prova de síntesi que consistirà en un test d'avaluació de coneixements.

La qualificació de l'assignatura correspondrà a la qualificació de la prova de síntesi.

L'estudiant que realitzi qualsevol irregularitat (còpia, plagi, suplantació d'identitat,...) es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació. En cas que es produeixin diverses irregularitats, la qualificació final de l'assignatura serà 0.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Examen	30%	0	0	1, 2, 4, 6
Expresión de los conocimientos oral o escrita	10%	0	0	1, 4
Prácticas	10%	0	0	1, 4, 5
Trabajo	50%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

Bibliografia

BBIBLIOGRAFÍA BÁSICA

Perceval, José María, Historia del racismo y la xenofobia, Cátedra, Madrid, 2013.

Perceval, José María, De la multiculturalidad a la interculturalidad: un cambio de paradigma, Apuntes, en prensa, 2015.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

Alfaro, Santiago (2008) *Ciudadanía Intercultural. Conceptos y pedagogías desde América*, Fondo editorial de la Pontificia Universidad Católica del Perú, Lima.

Ali, Tariq, *El choque de los fundamentalismos. Cruzadas, yihads y modernidad*, Madrid, Alianza, 2002.

Amselle, Jean-Loup (1990): *Logiques métisses*, Payot, París.

Anderson, Benedict, R., (1991) : *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*, Londres, Verso (trad.esp. *Comunidades imaginadas: reflexiones sobre el origen y difusión del nacionalismo*, México, FCE, 1993).

Appadurai, Arjun (1996) : *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization*, University of Minnesota Press (trad.esp. *La modernidad desbordada: dimensiones culturales de la globalización*, Buenos Aires, FCE, 2001).

Appadurai, Arjun (2006): *Fear of Small Numbers. An Essay on the Geography of Anger*, Duke University Press, 2006 (trad.esp.: *El rechazo de las minorías. Ensayo sobre la geografía de la furia*, Barcelona, Tusquets, 2007).

Ashmaoui, Fawzia, *The Image of the «Other» in the school books in Europe and in the Arab World*, January 2005.

Augé, Marc (2006): *los no-lugares, espacios del anonimato: antropología sobre la modernidad*, Barcelona.

Bañón Hernández, Antonio Miguel (1996) *Racismo, discurso periodístico y didáctica de la lengua*, Universidad de Almería.

Baricco, Alessandro (2008): *Los bárbaros. Ensayo sobre la diferencia*, Barcelona, Anagrama.

Benhabib, Seyla (2002): *The Claims of Culture. Equality and diversity in the Global Era*, Princenton University Press.

Berdah, Jean-François, Bloch-Raymond, Anny, Zytnicki, Colette (2007) : *D'une frontière à l'autre, migrations, passages, imaginaires*, Toulouse, Meridiennes.

Bertomeu, María Julia; Gaeta, Rodolfo; Vidiella, Graciela (2000) *Universalismo y multiculturalismo*, Buenos Aires, Eudeba.

Bhabha, Homi K. (2010): *Nación y narración entre la ilusión de una identidad y las diferencias culturales*, Madrid, Siglo XXI.

Bolufer, Mónica (2005): « Geografías imaginarias, fronteras en transformación. Los límites de lo 'europeo' desde la antigüedad al presente », *Las fronteras de Europa, Saitabi*, 55, 2005, p.9-28.

Bravo López, Fernando (2012): *En casa ajena. Bases intelectuales del antisemitismo y la islamofobia*, Barcelona, Bellaterra.

Burke, Peter (2013): *Hibridismo cultural*, Akal, Madrid.

Buruma, Ian; Margalit, Avishai (2003) : *Occidentalism. The West in the Eyes of Its Enemies*, Penguin.

Canestrini, Duccio (2009), *No dispares sobre el turista; un análisis del turismo como colonización*, Barcelona, Bellaterra.

- Capone, Stefania (1999): *La quête de l'Afrique dans le candomble*, Khartala, París.
- Cornejo Polar, A. (1997): *Mestizaje e híbridez: los riesgos de las metáforas*, Bolivia, UMSA.
- Devji, Faisal (2005): *Landscapes of the Jihad: Militancy, Morality and Modernity*, Ithaca, Cornell University Press.
- Douglas, Mary (1996): *Purity and Danger : An Analysys of Concepts of Purity and Taboo*, Londres, Routledge and Kegan Paul (trd.esp. *Pureza y peligro: un análisis de los conceptos de pureza y tabú*, Madrid, siglo XXI, 2005).
- Eco, Umberto (2003): *Mouse or rat? Translation as negotiation*, Phoenix, London.
- Eco, Umberto (2012): *Construir al enemigo*, Lumen, 2012.
- Eddine Affaya, Tour (2012): «Occidente en el pensamiento árabe moderno», *Colección Dossier-Daftar*.
- Elena, Alberto, *El cine del Tercer Mundo: diccionario de realizadores, Cine e Islam, Los cines periféricos: África, Oriente Medio, India o La invención del subdesarrollo: cine, tecnología y modernidad*. Es autor además de una monografía dedicada al cine de Abbas Kiarostami (*Abbas Kiarostami*, Ed. Cátedra).
- Erner, Guillaume (2006) : *La Société des victimes*, Paris, La Découverte.
- Flandrin, Jean-Louis, Cobbi, Jean (1999), *Tables d'hier, tables d'ailleurs : Histoire et ethnologie du repas*, Paris, Odile Jacob.
- Flori, Jean (2002) : *Guerre sainte, jihad, croisade. Violence et religion dans le christianisme et l'islam*, París, Seuil, 2002 (trad. Universidad de Granada, 2002).
- García Canclini, Néstor (1992): *Culturas híbridas: Estrategias para entrar y salir de la modernidad*. Buenos Aires, Sudamericana.
- Glucksmann, André (2005) : *Le Discours de la haine*, Paris, Pluriel, Hachette.
- Goody, Jack (2005): *El Islam en Europa*, Barcelona, Gedisa.
- Gray, John (2004): *Al Qaeda y lo que significa ser moderno*, Barcelona, Paidós.
- Grimson, Alejandro (2001) *Comunicación Intercultural*, Norma, Barcelona.
- Gruzinski, Serge (1999) : *La pensée métisse*, Paris, Fayard.
- Gruzinski, Serge (2004) : *Les Quatre Parties du monde: histoire d'une mondialisation*, Paris, La Martinière.
- Guha, Ramachandra (2007), *India after Gandhi : The History of the World's Largest Democracy*, Londres, Macmillan.
- Gutman, Amy, *Identity in Democracy*, Princenton University Press, 2003.
- Kapuscinski, Ryszard (2007): *Encuentros con el Otro*, Barcelona, Anagrama, 2007.
- Lafuente, Fernando R. (2007): "España como estereotipo de sí misma", en *El orientalismo al revés. Homenaje a Edward W. Said*. (Juan Goytisolo, José Tono Martínez, ed.), *libros de la Catarata*.
- Leavitt, David (2011): *El contable hindú*, Anagrama, Barcelona.
- León, Emma (edit.) (2009), *Los rostros del Otro. Reconocimiento, invención y borramiento de la alteridad*, Barcelona, Anthropos.
- Lustig, Myron W.; Koester, Jolene (2003) *Intercultural Competence: Interpersonal Across Cultures*, Snippet views, London.

- Mankell, Henning (2008), *Moriré, pero mi memoria sobrevivirá: una reflexión personal sobre el sida*, Barcelona, Tusquets.
- Martel, Frédéric (2011) : *Lacultura mainstream. Cómo nacen los fenómenos de masa*, Taurus.
- Martín-Barbero, Jesús (2001): *Al sur de la modernidad: Comunicación, globalización y multiculturalidad*. Pittsburgh: Nuevo Siglo, 2001.
- Moore-Gilbert, Bart (1997): *Postcolonial Theory*, Verso, London.
- Nalborczyk, Agata S. (2004): *The Image of the "Other" in the contacts of Europe, Asia, Africa and America*, Warsaw.
- Nash, Mary (2005): *Inmigrantes en nuestro espejo*, Barcelona, Icaria.
- Noufour, Hamurabi; Feierstein, Daniel; Rivas, Ricardo; Prado Juan J. (1999): *Tinieblas del crisol de razas. Ensayos sobre las representaciones simbólicas y espaciales de la noción del 'otro' en Argentina*, Buenos Aires, Cálamo.
- Oloka-Onyango, Joe, *Mundialización en el contexto del aumento de los casos de racismo, discriminación racial y xenofobia*. E/CN.4/Sub.2/1999/8.
- Omar, Sidi M. (2008): *Los estudios postcoloniales. Una introducción crítica*, Castellón, Universitat Jaume I.
- Pelletier, Philippe (2011) *L'Extrême-Orient. L'invention d'une histoire et d'une géographie*, París, Gallimard.
- Pieterse, Jan Nederveen (2012): *Globalization and culture: Globalmelange*, Rowman, Toronto.
- Pitts, Jennifer (2008) : *Naissance de la bonne conscience coloniale*, Paris, Éditions de l'Atelier.
- Pullman, Philip (2010): *Contra la identidad*, Seix Barral, Barcelona.
- Rattansi, Ali (2011): *Multiculturalism*, Oxford University Press.
- Ricoeur, Paul (1983): « Appropriation », J.B.Thompson (ed.), *Hermeneutics and the Human Sciences*, Cambridge, 1983, p.182-193.
- Rodríguez Moya, Salvador (2011), *Racismo en el fútbol profesional. Realidad social y dimensión mediática*, Tesis, Almería.
- Rodrigo Alsina, Miquel (2003) "Identidad cultural y etnocentrismo: una mirada desde Catalunya" en Victor Sampedro y Mar Llera (Eds.) *Desafíos actuales de la comunicación Intercultural*, Bellaterra, Barcelona, pp.197-221,
- Ruiz Jiménez, José Ángel (ed.) (2010): *Balcenes, la herida abierta de Europa. Conflicto y reconstrucción de la convivencia*, México, Plaza y Valdés.
- Salmon, Christian (2010): *Kate Moss Machine*, Península.
- Samovar, Larry A.; Porter, Richard E.; McDaniel Edwin R.; (2011) *Intercultural Communication*, Language Arts & Disciplines, New York.
- Sartori, Giovanni (2001), *La sociedad multiétnica*, Madrid, Taurus.
- Sémelin, Jacques (2005) : *Purifier et détruire. Usages politiques des massacres et génocides*, Paris, Seuil.
- Sen, F. (2002): *Islam in Deutschland*, Munich, Beck.
- Sen, Amartya, *Identity and violence: the illusion of Destiny*, Penguin, 2006 (Trad. *Identitat i violència. Qui té interès a convertir la identitat en conflicte?*, Barcelona, La Campana, 2009).

Steiner, George (1975): *After Babel*, Oxford University Press, London.

Subrahmanyam, Sanjay, « Par-delà l'incommensurabilité: pour une histoire connectée des empires au temps modernes », *Revue d'Histoire Moderne et Contemporaine*, 54, 5, 2007, p.34-53.

Taguieff, Pierre-André (2001) *La fuerza del prejuicio*, University of Minnesota.

Ziegler, Jean (2008) : *La haine de l'Occident*, Paris, Albin Michel.

Programari

No es necessiten coneixements especials excepte els normals per fer un word, 1 pdf o presentar un power point.